

Grønsalen langdysse

Bondestenalder

Dysse

Dysse

1: Panorama over Grønsalen med sin imponerende randstenskæde. Her set fra nord.

Grønsalen Langdysse - en af Danmarks længste langdysser

Grønsalen, Grønjægers Høj eller Grønjæger og Fanes Sal er en af Danmarks længste langdysser fra bondestenalderen ca. 3.500 f. Kr. Den monumentale høj ligger fantastisk flot i landskabet lige syd for Fanefjord Kirke og øst for den lavvandede Fanefjord.

Den 102 m. lange, 13 m. bredde og indtil 2 m. høje, øst-vest orienterede langdysse indeholder 3 gravkamre, hvoraf kun det vestligste er intakt og urørt med en stor lys dæksten. Højen blev frivilligt fredet allerede i 1831.

Det er sagnkongen Kong Grøn / Grønjæger, som har givet langdyssen sit navn. Fane var Kong Grøns hustru, som har givet navn til Fanefjord. Grøn herskede dengang over det vestlige Møn, modsat Klintekongen som besat det østlige Møn. Både Kong Grøn og Fane skulle være begravet i langdyssen - Fane i det vestlige gravkammer som stadig forsegles af en stor dæksten. Kong Grøn var en stor kriger og sagnet fortæller, at han engang dræbte syv kæmper i Østerskov- en på Bogø. Du kan læse mere om sagnet i Mads Lidegaards bog (se "læs mere").

Jordhøjen er nærmest rektangulær og med en næsten plan overflade. Langs hele højfoden omgives langdyssen af en monumental randstenskæde med ikke mindre end 145 opretstående sten. Oprindeligt har mellemrummene mellem de mange randsten været udfyldt med en tørmur af opstablede, flade stenfliser, så da den var i brug, har den virkelig kunne ses. 3 særligt store randsten i den vestlige ende - såkaldte stævnsten - medvirker også hertil.

Langdyssen er forløberen for de senere jættestuer, som Møn er så rig på.

Den væsentligste forskel er, at langdysserne har enkelte, små gravkamre i forhold til jættestuens store fælles gravkammer. En anden forskel er, at jættestuen har en fælles gang fra højfod til gravkammeret. Langdyssernes små gravkamre er som regel uden gang eller i de sene, lidt større kamre med hver sin kammergang.

Grønsalens gravkamre er uden gang. Det formodes derfor, at langdysserne har været forbeholdt begravelser af særligt fremstående enkeltpersoner i modsætning til jættestuens fællesgrav, hvorfra der kendes op mod 100 gravlæggelser gennem tiden i det samme gravkammer.

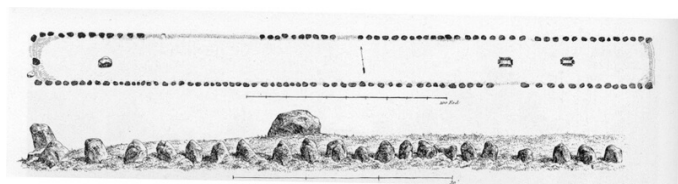
Grønsalen har aldrig været arkæologisk undersøgt, hvorfor der ikke kendes til eventuelle fund fra de plyndringer, der sikkert har fundet sted i forbindelse med åbning og stenhugst af dækstenene i de to østligste gravkamre. Det eneste fund vi kender fra Grønsalen, er en flot, usleben flintøkse som i 1963 blev fundet ved foden af randstenen i sydvest-hjørnet. Oprindeligt blev der ved gravlæggelsen i kamrene medgivet gravgaver i form af flintøkser og -redskaber samt ikke mindst rigt ornamenterede lerkar med mad- og drikke.

Med sin store længde og den asymmetriske fordeling af de tre gravkamre - et mod vest og to i østenden af højen - er det meget nærliggende at antage, at højen rummer flere grave. Udgravninger af andre langdysser har vist, at langhøjene løbende blev udbygget og derfor kan indeholde flere byggefaser.

De tidligste gravlæggelser kan også have fundet sted i træbyggede gravkamre, som i dag ikke længere ses i højens overflade. Måske repræsenterer nogle af de små sænkninger der findes i højens overflade sådanne sammenstyrtede kamre eller rester fra ukendte, plyndrede stenkamre.

Af kammeret i vestenden ses kun den store hvide dæksten, som rejser sig markant op over højens overflade. Dækstenene over kamrene i østenden mangler som sagt, men herved kan man nu se gravkammerets smalle grundplan. I det midterste gravkammer stammer to af de 4 opretstående sten fra samme sten. Det vil sige at stenen for 5.500 år siden blev kløvet til brug for byggeriet. Efter at arkæologerne blev opmærksomme på dette, har man ved nyere tids udgravninger og restaureringer fundet sådanne "tvillingesten" i hen ved 1/3-del af alle storstensgrave - og de er næsten altid blevet opsat overfor eller ved siden af hinanden.

Når du besøger Grønsalen, så aflæg også et besøg i Fanefjord Kirke, som er en af de rigest udsmykkede kirker i Danmark med kalkmalerier.

2: Grønsalens grundplan og tegning af vestenden med gravkammer.
Tegn. A.P. Madsen 1896.

3: Panorama, Grønsalen set fra sydvest.

4: Panorama, Grønsalen set fra nordøst.

5: Udsigt over Fanefjord.

Adgang

- Fra Grønsundvej (vej 287) på vestenden af Møn drejes der sydover ad Frederikshavevej mod Fanefjord Kirke (henvisningsskilt ved landevejen).
- Ved Fanefjord Kirke fortsættes der 560 m. sydover ad Fanefjord Kirkevej til parkeringspladsen ved udlængen af den 2. gård på højre side.
- Herfra følges grusvejen på modsatte side til fods mod øst ca. 200 m. frem til langdyssen.

Facilitete

- Informationsskilt ved langdyssen
- Afstand til fortidsminde

Særlige forhold

- Hunde skal føres i snor.
- Husk også at besøge Fanefjord Kirke med dens fantastiske kalkmalerier.

VIDEO

Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=yuH2T1RQ1r4>

Relateret litteratur

Fortidsminder i Danmark – *Hennning Dehn-Nielsen (Sesam, 1999)*

356 Oldtidsminder på øerne – *Henning Dehn Nielsen (Gyldendal, 1977)*

Vejviser til Danmarks Oldtid – *Ingrid Falktoft Andersen (Wormianum, 1994)*

Gravhøje og gravfund fra stenalderen i Danmark – *A. P. Madsen (Gyldendalske Boghandel, 1896)*

Danmarkshistorien bind 1-2, Stenalderen – *(Sesam, 1981-84)*

Danske høje fra sagn og tro – *Mads Lidegaard (Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1998)*

Danske jættestuer – *Klaus Ebbesen (Attika, 2009)*

Klekkendehøj og Jordehøj - restaureringer og undersøgelser 1985-1990 – *Torben Dehn m.fl. (Nationalmuseet Skov- og Naturstyrelsen, 2000)*

Danmarks Oldtid, Stenalderen – *Johannes Brøndsted (Gyldendal, 1. udgave 1938-40)*

Stendysser - Arkitektur og funktion – *Palle Eriksen & Niels H. Andersen (Jysk Arkæologisk Selskab, 2014)*

Storstensgrave på Møn – *Møns Turistbureau (-, -)*

Oldtiden i landskabet

1001-Fortællinger – *Kulturstyrelsen (-, -)*

Sagn og myter i Fanefjord sogn med tilknytning til gravhøje og bakker – *Jonna Kjær-Nielsen (red.) (-, 2005)*

Turistbladet for Møn, Bogø og Nyord

Stege Skole "Kend din ø" – *(-, -)*

Fortidsminder Vordingborg Kommune – *(-, -)*

Praktisk Information

ADRESSE

4792 Askeby, Sjælland

EJERFORHOLD

Privatejet

GPS
54.896384, 12.151960

UTM
E702111 N6087811

© 2026 Joomla!konsulenten • fortidsmindeguide.dk